

Sygn. akt V CSK 544/19

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa E. G.

przeciwko P. G.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 lipca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Powódka E. G. domagała się zasądzenia od pozwanego P. G. kwoty 75.000 zł z tytułu zachowku. Wyrokiem wstępnym z dnia 19 stycznia 2018 r. Sąd Rejonowy w K. uznał roszczenie powódki za usprawiedliwione co do zasady. Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w O. oddalił apelację pozwanego P. G.. W związku ze skargą kasacyjną pozwanego od tego wyroku należy przypomnieć, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa, a także eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c.,

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Pozwany oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Podniósł, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących poważne rozbieżności w orzecznictwie odnośnie określenia ram pojęciowych „uporczywego niedopełniania względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych” w rozumieniu art. 1008 pkt 3 k.c. i sprecyzowania, jakiego rodzaju zachowania mieszczą się w tym pojęciu. Kolejne przedstawione przez skarżącego zagadnienie na tle wykładni art. 1008 pkt 3 k.c. dotyczy kwestii, czy ocena sądu w zakresie kwalifikacji konkretnej podstawy wydziedziczenia zawartej w testamencie jako niewypełniającej przesłanki z art. 1008 pkt 3 k.c. nie stanowi zbyt daleko posuniętej ingerencji w wykładnię oświadczenia woli testatora, która powinna być przeprowadzona zgodnie z najpełniejszym urzeczywistnieniem woli spadkodawcy (art. 948 § 1 i 2 k.c.). Z podniesionych przyczyn skarga kasacyjna jest w ocenie skarżącego oczywiście uzasadniona.

W nawiązaniu do tak sformułowanych przyczyn kasacyjnych należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju nauki prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd

powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (por. art. 390 § 1 k.p.c.); przedstawić umotywowany wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać trafność preferowanego sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia, a także wykazać, że zostało ono rozstrzygnięte przez Sąd drugiej instancji w sposób wadliwy, a przy tym rzutujący na wynik sprawy. Skuteczne powołanie przyczyny przewidzianej w art. 389⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nakładało na skarżącego obowiązek wskazania konkretnych przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, uszczegółowienia, w czym wyrażają się powzięte przez autora skargi poważne wątpliwości interpretacyjne rzutujące na wynik sprawy oraz/lub przedstawienia orzeczeń sądów, ilustrujących tezę o wątpliwościach lub rozbieżnościach w orzecznictwie sądów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., I CSK 11/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.). Wniosek skarżącego nie spełnia powyższych powszechnie przyjmowanych w nauce prawa oraz orzecznictwie wymagań. Przywołany art. 1008 pkt 3 k.c. jest przedmiotem licznych opracowań naukowych, w tym komentatorskich; na temat wykładni tej normy wypowiadał się w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy, przytoczonym *notabene* w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego. We wniosku skarżący nie przedstawił pogłębionego wyvodu prawnego dotyczącego zgłoszonych wątpliwości prawnych ani własnego stanowiska. Zabrakło także przytoczenia argumentów wskazujących, w świetle okoliczności sprawy oraz treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, na potrzebę zajęcia się tym problemem prawnym przez Sąd Najwyższy. Pozwany wskazał wprawdzie we wniosku o przyjęcie skargi na potrzebę „sprecyzowania, jakiego rodzaju zachowania mieszczą się w tym pojęciu”, jednakże przedstawiona argumentacja sprowadza się w istocie do zakwestionowania szczegółowo umotywowanej przez Sądy *meriti* oceny zachowania powódki wobec spadkodawcy pod kątem ziszczenia się przyczyny wydziedziczenia wymienionej w art. 1008 pkt 3 k.p.c. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko pozwanego, że w zakresie „uporczywego niedopełniania obowiązków rodzinnych względem spadkodawcy” mieści się nie tylko pozbawienie spadkodawcy opieki niezbędnej ze względu na stan zdrowia i wiek, ale także zachowanie prowadzące do faktycznego zerwania kontaktów

rodzinnych, ustania normalnej w stosunkach rodzinnych więzi uczuciowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2002 r., II CKN 1397/00, nie publ.). Jednakże i w takiej sytuacji wykazaniu podlega długotrwałość, ciągłość naganego postępowania, a także umyślność, zła wola po stronie osoby naruszającej obowiązki rodzinne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2018, I CSK 424/17, OSNC-ZD 2019, nr 2, poz. 19). Trzeba też podnieść, że sposób ujęcia w art. 1008 k.c. przyczyn wydziedziczenia w kontekście celu zachowku (którym jest zapewnienie oznaczonym osobom najbliższym spadkodawcy określonej korzyści ze spadku niezależnie od woli spadkodawcy) wskazuje na potrzebę ich obiektywizowania. Skarżący oparł wniosek o przyjęcie skargi także na przyczynie jej oczywistej zasadności, co nakładało na niego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia wskazanych przez niego przepisów prawa materialnego lub procesowego, widocznych *prima facie*, bez konieczności szczegółowego zapoznawania się z aktami sprawy. W uzasadnieniu tej przyczyny skarżący powołał się na omówione wyżej zagadnienia prawne. Oczywistość skargi kasacyjnej ma miejsce w razie sprzeczności zaskarżonego orzeczenia z powszechnie akceptowaną, utrwaloną i niebudzącą wątpliwości wykładnią prawa. Przyczyny, o których mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. opierają się natomiast na założeniu, że takiej wykładni brak, co więcej, ze względu na poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie, zachodzi potrzeba merytorycznej wypowiedzi Sądu Najwyższego we wskazanej w skardze kwestii. Oznacza to, że skarżący nie wykazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji.

jw